

JUDr. Vlad. Krno, advokát v Bratislave:

Dávka z prírastku hodnoty nemovitostí v obciach.

Dávka z prírastku hodnoty nemovitostí v obciach.

Táto dávka úzko súvisí so znehodnotením meny. Pri nej zďaňuje sa číslícový menový rozdiel bez ohľadu na to, ako bola hodnotená mena v dvoch rozdielnych obdobiach, t. j. bez ohľadu na skutočnú kupnú silu peňazí.

Základ tohoto zdanenia je fikcia, že dve číselne určené hodnoty sú rovnako hodnotené, ačkoľvek nie sú v rovnako hodnotenej mene odhadnuté.

Zdaní sa vlastne niečo, čo skutočne nejestvuje. Keď jedno jutro bolo pred válkou hodno 1000 korún a roku 1921 sa zaň platilo 10.000 Kč, neznamená to, že jeho majiteľ má viac, alebo že je to jutro viac hodno než pred válkou, ale znamená to, že sú peniaze znehodnotené a hodnota je len číselne väčšia.

Táto dávka postráda už v základoch jak právneho, tak i spravdivého podkladu a preto je cele neodôvodnená.

Na základe tej samej fikcie bola vyrubovaná aj dávka z prírastku na hodnote pri majetkovej dávke. Táto dávka dá sa ospravedlniť aspoň tým, že slúži ku zlepšeniu valuty a ku nahradeniu ztrát, ktoré utrpeli majitelia hotových peňazí znehodnotením meny. Krome toho je to rovnaká a všeobecná dávka, tak že je tým spôsobom i spravdivejšia.

Tým nespravdivejšia je dávka z prírastku hodnoty nemovitostí v obciach, ktorá sa vyberá pri právnych úkonoch, jako je kúpa, smenná smluva atď.

Postihuje obyčajne tých, kto sú nútení svoje nemovitosti odpredať, vyjmúc prípad, keď sa nemovitosti odpredávajú v nútenej dražbe.

Túto dávku pri prevode nemovitostí zaviedlo na Slovensku najdriev mesto Bratislava, a síce hneď po prevrate, na základe štatútov počas války stanovených, ktoré ale uhorské ministerstvo neschválilo.

Všeobecný zákon o tejto dávke pre územie celej Československej republiky, vyjmúc Podkarpatskú Rus, uverejnený bol dňa 14. septembra 1921 v č. 329. Sb. z. a n.

Zákon tento odbavuje spomenutú dávku veľmi na krátko, niekoľko slovami.

§ 59. tohoto zákona stanoví: »Zákon tento nabýva účinnosti dňom 1. října 1921 roku.«

Naproti tomu 143. vládné nariadenie zo dňa 23. mája 1923 stanoví toto: Na Slovensku treba započat s vyberaním oboch dávok (t. j. aj dávky z prírastku) najďalej do 90 dní po vyhlásení tohoto nariadenia, najpozdejšie teda 21. augusta 1922.

Dľa toho znely všetky úpravy, kým minister s plnou mocou pre správu Slovenska nevydal informatívne nariadenie dňa 5. mája 1923 pod čís. 3580/923 odd. adm. II., dľa ktorého sa táto dávka má vyberať už od 1. októbra 1921.

§ 43. z. čl. 329. z 1921 ustanovuje ohľadom na dávku z prírastku (teda na § 37.) aj toto: »Pravidlá o spôsobe vyberania poplatku (dávky) v obci buďte schválené tými úradmi, ktoré vyberanie povoľujú.«

»Schválené pravidlá nech sú v obci 14 dní verejne vyhlásené. Každý volič a poplatník v obci má právo nahliadnuť do tých pravidiel v úradných obecnych miestnostiach.«

Z týchto citátov zákona je zrejmé, že neni stanovený presný termín nabytia účinnosti.

Stanovené môžu byť tri termíny, a síce:

1. 1. október 1921.
2. 21. august 1922.
3. 14 dní po vyhlásení už schválených pravidiel o spôsobe vyrubovania dávky.

Ktorý z týchto termínov je pravý?

Drieť než na túto otázku odpoviem, musím upozorniť na vážnu okolnosť, že nemovitosti mali následkom znehodnotenia meny najvyššiu číselnú hodnotu medzi 1. októbrom 1921 a 21. augustom 1922, následkom čoho má z fiškálneho stanoviska najväčší význam presunutie termínu na 1. október 1921, lebo rozdiel medzi hodnotou a kúpnou cenou robí tu vždy vyše 150% a dávka urobí temer vždy 25% rozdielu.

Len z tohoto dôvodu môžeme porozumieť informatívne nariadenie ministra s plnou mocou pre správu Slovenska.

Ale jako prišli k tomu tí, kto museli svoje pozemky odpredať, aby »pomohli« obciam, kdežto iní nedali na to vôbec nič?!

Spravedlivým by bolo takéto pokračovanie len voči tým, kto by boli uložili utŕžené groše do dobrej banky a po padnutí cien

boli by nakúpili viac nemovitostí, než mali pred tým, alebo by boli ponechali peniaze i ďalej v banke.

Takéto prípady sú však veľmi zriedkavé.

Následkom toho často sú zafažení dobromyseľní ľudia, pretože vyrúbením dávky a číselným znehodnotením nemovitostí dostávajú sa do tak ťažkého položenía, že ich celá materiálna existencia je tým otrasená.

Ponevác vyberanie dávky z prírastku hodnoty nemovitostí je zákonom, poľahne zákonným pravidlom stanovené, naskytne sa otázka, od kedy sa má táto dávka vyberať?

I. § 37. zák. 329/1921 stanoví len, že dávku zo zábav a dávku z prírastku hodnoty nemovitostí treba vyberať výlučne v prospech obcí. Krome toho obsahuje tento zákon len už spomenuté ustanovenie ohľadne nabytia účinnosti dňom 1. októbra 1921.

Je táto jednoduchá enunciácia dostatočná, aby sa dávka od 1. októbra 1921 mohla vyberať?

Dľa mojej mienky nie. V konsolidovanom právnom a obchodnom živote je predsa potrebné, aby každý už pri utvorení zákona vedel, jaké verejné dávky stíhajú jednotlivé úkony, lebo: *lex nequit trahi ad facta praeterita*.

Tu sa zdaňuje úkon a preto ani zákonom, ani nariadenie nemohlo sa vzťahovať na dávno prešlé skutky.

Žiadna smluvu uzavierajúca stránka, čo by bola jaká dobromyselná, — nemohla vedieť, žiaden šikovný a svedomitý právnik nemohol a nevedel poučiť stránky, či obec bude môcť na nich ešte niečo požadovať, ponevác v 329. zákone nie sú stanovené normy ohľadne výšky a spôsobu vyberania dávky, jako ani: kto ju má snášať.

Ba naopak, zákon urobil už vyberanie dávky závislým na podmienke, že sa obecný výbor usniesol ohľadom spôsobu vyberania, že tieto ustanovenia boly riadne vyhlásené a staly sa 14 dní po vyhlásení a schválení právoplatnými.

Dávka môže sa teda vyberať len vtedy, keď obec na základe spomenutého zákona vyniesla patričné ustanovenia a keď sa tieto staly právoplatnými, to znamená po 14 dňoch, počítaných od dňa schválenia a vyhlásenia týchto ustanovení.

Obce, ktoré takéto ustanovenia neusniesly, nemôžu teda túto dávku požadovať.

Tak tomu rozumela aj vláda, keď deň na započatie vyberania stanovila najpozdejšie na 90. deň po vyhlásení nariadenia.

Za to sa prihovára i zdravý rozum, lebo pod jedným klobúkom s dávkou z prírastku hodnoty nemovitostí je aj dávka zo zábav, ktorá sa predsa nemôže dodatočne vyrubovať.

Zákon č. 329/1921 nehovorí výlučne o dávke zo zábav, táto dávka je pobočnejšia, ale hovorí hlavne o finančnom hospodárstve obcí a miest s municipiálnym právom — následkom čoho druhé ustanovenia zákona mohli by už 1. októbra 1921 v platnosť vstúpif.

Dokazuje to i štvrtý odstavec § 35, ktorý zmocňuje vládu, aby vydala jednotné poriadky na vyberanie. Čo z toho nasleduje?

Iste to, že do vydania tohoto poriadku sa nemôže dávka vyberať.

Potvrďuje to aj § 60., ktorým poverujú sa minister vnútra a financii prevedením, konečne aj okolnosť, že zákon nestanoví, kto má dávku platiť, koho dávka obťažuje.

Vysvetľovanie tohoto zákona ministrom-plnomocníkom teda nemá žiadneho podkladu.

Omyl vznikol následkom zlej štylizácie § 59.

Druhý odstavec tohoto § totižto hovorí: »Obce, pokiaľ sa týče mesta s právom municipiálnym, môžu naďalej vyberať dosiaľ povolené príspevky, pokiaľ vláda neustanoví inak.«

V tomto odstavci je slovičko »môžu« mýlne upotrebené, lebo v terajšom textovaní tento odstavec nemá smyslu.

Obce predsa mohli príspevky i ďalej a bez jakéhokoľvek povolenia vyberať, lebo 329. zákon im vyberanie nezakázal.

Keď postavíme na miesto slovička »môžu« slovo »majú«, dostaneme sa ku pravému smyslu tohoto odstavca; odstavec chce povedať, že do tých čias, kým vláda neustanoví inak, nech obce vyberajú dosiaľ povolené príspevky.

Keď teda obce dávku z prírastku hodnoty nemovitostí nemali povolenú, nemohly ju ani vyberať, kým vláda nedoniesla iné ustanovenia.

Z uvedených dôvodov je zrejmé, že zákon o vyberaní dávky z prírastku hodnoty nemovitostí nenadobudol účinnosti 1. októbra 1921 a že vláda právom vydala nariadenie č. 143/1922 a že právom stanovila pozdejší termín účinnosti.

II. O ustanoveniach vládneho nariadenia č. 143/1922 sme už pohovorili, zbýva ešte otázka, či sa má platiť dávka z prírastku hodnoty nemovitostí najpozdejšie do 21. augusta 1922?

Na túto otázku som nútený tiež záporne odpovedať.

Dávka z prírastku hodnoty nemovitostí patrí výlučne obciam a slúži ku hradeniu obecných výdavkov, následkom čoho môže naďalej výhradne obec rozhodovať.

Zákon nestanoví sankciu na ten prípad, keď by obce dávku nevyberaly; nestanoví ju preto, lebo je zájmom obcí samých, aby čím ľahšie svoj rozpočet hradily.

Vládnym nariadením daných 90 dní je len lehotou, v ktorej sa majú vyniesť pravidlá vyberania dávky z prírastku hodnoty nemovitostí. Ináče 90 denná lehota je tak dlhá, že vôbec nemožno vážne hovoriť o tom, že by sa dávka stala účinnou uplynutím 90 dní.

III. Vládné nariadenie č. 143/1922 imperatívne nariaďuje, že obce majú vyberať dávku dľa pravidiel, ktoré stanovila vláda a ktoré sú pripojené k vládnemu nariadeniu.

8. odsek k vysvetlivkám § 37. dáva pre započatie vyberania dávky 90-dennú lehotu.

Ponevác § 43. hovorí, že sa pravidlá majú pojednávať, schváliť a po 14 dní verejne vyhlásiť, vzťahuje sa to i na tie pravidlá, ktoré vlada v III. odstavci stanovila.

Práve tak to vysvetľuje i nariadenie ministra s plnou mocou pre správu Slovenska č. 1139 adm. II. odd. v §§ 40. a 43., kde sa hovorí, že pravidlá vyberania majú byť po 14 dní vyhlásené a že ich má schváliť úrad, ktorý vyberanie povoľuje.

Následkom týchto zákonných pravidiel je deň započatia a deň účinnosti vyrúbenia dávky z prírastku hodnoty nemovitostí dľa jednotlivých obcí rôzny a nastane 15 dní po vyhlásení schválených pravidiel.

Ťažkosti tohoto zákona a nariadenia zakladajú sa aj v tom, že už pred vynesení zákona č. 329. sa na niektorých miestach vyberaly takéto dávky alebo v prospech obcí, alebo v prospech zemí. Aby sa continuity tohoto vyberania udržala a vyberanie sa do súladu donieslo, povolené bolo pokračovať až do najbližšieho jednotného sriadenia dľa starých pravidiel (§ 59.)

Na otázku: od kedy treba vyberať dávku z prírastku hodnoty nemovitostí, odpovedám v krátkosti nasledovne:

1. V tých obciach, kde už byly vynesené pravidlá na vyberanie dávky z prírastku hodnoty nemovitostí — vyberá sa dávka dľa starých pravidiel do tých čias, kým sú nové, dľa úpravy vlády donesené pravidlá, nie právoplatné (t. j. 15. deň po schválení a po 14-dennom vyhlásení).

2. V tých obciach ale, kde sa takéto dávky doposavád nevyberaly ani pre obce ani pre zeme, termín započatia nastane až po prijatí vládou daných pravidiel a po schválení a 15-dennom vyhlásení.

3. V tých obciach, v ktorých vládou navrhnuté pravidlá prijaté neboly, nemôže sa takéto dávka vyberať a vláda môže tieto obce ku prijatiu pravidiel iným spôsobom prinútiť.